

Страсбург, 6.2.2018г.
COM(2018) 65 final

**СЪОБЩЕНИЕ НА КОМИСИЯТА ДО ЕВРОПЕЙСКИЯ ПАРЛАМЕНТ, СЪВЕТА,
ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ И КОМИТЕТА
НА РЕГИОНИТЕ**

**Надеждна перспектива за разширяване и засилен ангажимент на ЕС за Западните
Балкани**

НАДЕЖДНА ПЕРСПЕКТИВА ЗА РАЗШИРЯВАНЕ И ЗАСИЛЕН АНГАЖИМЕНТ НА ЕС ЗА ЗАПАДНИТЕ БАЛКАНИ

В своята реч за състоянието за Съюза за 2017 г. председателят на Европейската комисия Жан-Клод Юнкер потвърди европейското бъдеще на държавите от Западните Балкани:

„Ако искаме в съседните региони да има по-голяма стабилност, трябва също така да запазим надеждна перспективата за разширяване за държавите от Западните Балкани. Ясно е, че по време на мандата на тази Комисия и този Парламент няма да има ново разширяване — няма готови кандидати. След това обаче Европейският съюз ще включва повече от 27 държави. За страните кандидатки принципите на правовата държава, правосъдието и основните права трябва да са първостепенен приоритет по време на преговорите.“

Държавните и правителствените ръководители на ЕС подкрепят неотменно европейския път на региона, като най-скорошен пример за това са заключенията на председателя на Европейския съвет през март 2017 г.:

„Европейският съвет [...] потвърждава отново недвусмислената си подкрепа за европейската перспектива на Западните Балкани. Като приветства напредъка на страните от региона, Европейският съвет изтъква, че ЕС запазва ангажимента си към тях и полага усилия на всички равнища, за да ги подкрепя в провеждането на реформи и проекти с европейска насоченост.“

Западните Балкани са **част от Европа** и географски граничат с държави — членки на ЕС. Гражданите на ЕС и региона споделят общо наследство и история, както и бъдеще, дефинирано от общи възможности и предизвикателства. Силната ангажираност на ЕС в региона датира отдавна. От Европейския съвет в Солун през 2003 г. насам ЕС подкрепя бъдещето на региона като неразделна част от ЕС.

Оттогава насам европейската перспектива на региона помага на държавите да осъществяват цялостни политически и икономически реформи, съпътствани от подобрени демократични процеси. Либерализирането на визовия режим и подобреното регионално сътрудничество спомагат за укрепването на по-отворени общества. През 2016 г. общият търговски обмен с ЕС възлизаше на над 43 милиарда евро, с 80 % повече от 2008 г., и е налице потенциал за значителен допълнителен растеж. Предприятията от ЕС са също така най-големите инвеститори в Западните Балкани с над 10 милиарда евро преки чуждестранни инвестиции в региона през последните пет години. Взаимовръзките и взаимозависимостта на региона с Европейския съюз бяха очевидни по време на кризата с мигрантите. Държавите от региона все по-често действат като партньори на световната сцена.

Сигурната, основана на заслуги перспектива за членство в ЕС за Западните Балкани е **изцяло в интерес на ЕС както по отношение на икономиката и на политиката, така и по отношение на сигурността**. Тя представлява също така геостратегическа инвестиция в стабилна, силна и обединена Европа, основаваща се на **обща ценности**. Перспективата е мощно средство за насърчаване на демокрацията, правовата държава и зачитането на основните права. Надеждната перспектива за присъединяване е **основният двигател за трансформация** в

региона, като по този начин се подсилват колективната интеграция, сигурността, благоденствието и социалното благосъстояние. Тя е от основно значение за укрепването на процеса на помирение и стабилност.

Освен това политиката за разширяване на ЕС трябва да бъде част от по-широката стратегия за укрепване на Съюза в периода до 2025 г., посочена от председателя Юнкер в неговата реч за състоянието на Съюза от септември 2017 г. Това е **инвестиция в сигурността, икономическия растеж и влиянието на ЕС**, както и в неговата способност да защитава гражданите си.

Преди да може да се разшири обаче, нашият Съюз трябва да стане по-силен и по-стабилен. Ето защо в съответствие със своята Пътна карта за по-обединен, по-силен и по-демократичен съюз¹ Комисията през цялата година ще поставя на преден план инициативи, чиято цел е подобряването на демократичната, институционалната и свързаната с политиките рамка за Съюза за 2025 г. въз основа на настоящите Договори. В частност тези инициативи ще включват предложения за подобряване на ефективността на процеса на вземане на решения в ЕС чрез разширяване на гласуването с квалифицирано мнозинство в области като външната политика и вътрешния пазар.

Към тази дата броят на държавите в ЕС може да бъде повече от 27. По преговорите за присъединяване с Черна гора и Сърбия вече е постигнат добър напредък. Със силна политическа воля, провеждане на реални и трайни реформи и окончателно решаване на спорове със съседите, потенциално двете държави могат да са готови за членство в рамките на перспективата за 2025 г. Тази перспектива е изключително амбициозна. Дали ще бъде постигната, зависи изцяло от обективните заслуги и резултати на всяка държава.

Понастоящем всички държави от Западните Балкани трябва неотложно да удвоят усилията си, да проведат жизненоважни реформи и да довършат политическата, икономическата и социалната си трансформация, като обединят всички заинтересовани страни от целия политически спектър и от гражданското общество. Присъединяването към ЕС е много повече от технически процес. Това е избор по отношение на бъдещите поколения, който се базира на основни ценности, която всяка държава трябва да възприеме по-активно както в рамките на външната и регионалната си политика, така и в учебните програми, по които учат децата в училище.

Понастоящем пред държавите от Западните Балкани се разкрива **историческа възможност** да обвържат бъдещето си по решителен и недвусмислен начин с Европейския съюз. Те ще трябва да действат решително. Присъединяването е и ще продължи да бъде процес, основан на заслуги, който зависи изцяло от постигнатия от всяка държава обективен напредък. В зависимост от постигнатия напредък държавите могат да наваксат закъснението или да се изпреварят помежду си.

Комисията е готова да подготви препоръки за започването на преговори за присъединяване с Албания и бившата югославска република Македония въз основа на изпълнени условия. Продължавайки своите усилия и запазвайки ангажираността си, Босна и Херцеговина вероятно ще може да стане кандидат за присъединяване.

¹ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/roadmap-factsheet-tallinn_en.pdf

Косово* има възможност да постигне траен напредък чрез прилагането на Споразумението за стабилизиране и асоцииране и да напредне по пътя си към европейско бъдеще, веднага щом го позволят обективните обстоятелства.

Всекидневният живот в Западните Балкани следва постепенно да се доближи до живота в Европейския съюз. Гражданите искат да живеят в държави, които са проспериращи и равнопоставени и в които правовата държава е силна, а корупцията изкоренена. В тази стратегия се посочва как посредством по-голяма подкрепа от ЕС, включително чрез участие в някои политики и програми на Съюза, държавите от Западните Балкани вече могат да се възползват от повече стабилност и просперитет, които от своя страна ще улеснят напредъка по пътя им към европейско бъдеще.

I. НАДЕЖДНАТА ПЕРСПЕКТИВА ЗА РАЗШИРЯВАНЕ ИЗИСКВА УБЕДИТЕЛНИ УСИЛИЯ И РЕФОРМИ В ЗАПАДНИТЕ БАЛКАНИ²

Държавите от Западните Балкани **ще могат да се присъединят към Европейския съюз**, след като бъдат изпълнени критериите по член 49 от Договора за Европейския съюз, както и критериите от Копенхаген. Въпреки че понастоящем **никоя от тях не отговаря на критериите**, регионът извървя дълъг път от края на 90-те години насам. Като цяло бе постигнат значителен напредък както в реформите, така и за преодоляване на разрушителните последици от войната и конфликта. Но за да може тези държави **да изпълнят всички условия за членство и да укрепят своите демокрации, все още са необходими цялостни и убедителни реформи в жизненоважни области**, а именно правовата държава, конкурентоспособността и регионалното сътрудничество и помирението.

На първо място, **правовата държава** трябва да бъде засилена в значителна степен. Понастоящем в държавите се наблюдават ясни елементи на завладяване на държавата, включително връзки с организираната престъпност и корупция на всички нива на управлението и администрацията, както и силно преплитане на публични и частни интереси. Всичко това подхранва усещането за безнаказаност и неравенство. Налице е също така широка политическа намеса и контрол върху медиите. Наличието на разполагаща с необходимите правомощия и независима съдебна система и отчетни правителства и администрации е от основно значение за осъществяването на нужната трайна обществена промяна.

Второ, значителни части от **икономиките в региона** са неконкурентоспособни поради прекалено голямата неправомерна политическа намеса и недостатъчно развития частен сектор. Понастоящем за нито една държава от Западните Балкани не може да се счита, че разполага с функционираща пазарна икономика, нито с капацитет да се справя с конкурентния натиск и с пазарните сили в Съюза. Въпреки целия напредък по реформите все още са налице структурни проблеми,

* Това название не засяга позициите по отношение на статута и е съобразено с Резолюция 1244 (1999) на Съвета за сигурност на ООН и становището на Международния съд относно обявяването на независимост от страна на Косово.

² През април 2018 г. Комисията ще приеме своето редовно съобщение относно политиката за разширяване на ЕС заедно с изчерпателни доклади за отделните държави.

които от своя страна се отразяват върху пазарите на труда и най-вече върху възможностите за работа за по-младите хора.

Трето, все още са налице сериозни **двустранни спорове** между държави в региона, които е необходимо да бъдат разрешени. ЕС няма да приеме привнасянето на тези спорове и нестабилността, до която могат да доведат. Трябва да бъдат намерени окончателни и обвързващи решения, които да бъдат изпълнени преди присъединяването на дадена държава.

И не на последно място, **присъединяването към ЕС е въпрос на избор**. Необходим е политически и обществен консенсус, както и подкрепа, идваща от сърцата и съзнанието на хората. Не трябва да има двусмисленост от страна на лидерите относно принадлежността на Западните Балкани и посоката, която трябва да следват. Това е необходимо за осигуряването и запазването на подкрепата от страна на гражданите им и на тези на ЕС и трябва да бъде отразено в комуникацията и начините, по които лидерите достигат до гражданите.

Пътят на съответните държави от Западните Балкани към европейско бъдеще се допълва от различни инициативи като Берлинския процес³, секторни платформи като общностите в областта на енергетиката и на транспорта, както и регионални организации като Съвета за регионално сътрудничество.

Сега е моментът властите на държавите с подкрепата на обществото да се ангажират и да постигнат резултати по общоизвестните условия за присъединяване. За да се осъществи амбициозният положителен сценарий, **трябва да се предприемат действия от сега**. Накрая, гражданите в региона ще отсъдят дали техните правителства искат и са способни да постигнат резултати във връзка с европейските си амбиции или не.

1. Правова държава, зачитане на основните права и управление

Най-неотложните въпроси пред Западните Балкани са извършването на реформи в областта на **правовата държава, основните права и доброто управление**. Това представлява също така основният референтен показател, спрямо който ЕС ще преценява перспективите на тези държави. Регионът трябва да се обвърже с тези основни ценности на ЕС по един много по-силен и убедителен начин. Незачитането им пречи също така на инвестициите и търговията. Укрепването на правовата държава е не само институционален въпрос. Той изисква промяна на обществото.

Трябва да бъдат гарантирани **независимостта, качеството и ефикасността на съдебната система**. Независимостта на съдебната система и на отделните съдии е от основно значение за установяването на справедлива и подотчетна изпълнителна и законодателна власт на държавно равнище. Това е предварително условие за всяко демократично общество, основано на принципа на правовата държава, и за неговото икономическо развитие.

Държавите трябва да изкоренят **корупцията** по безкомпромисен начин. Наличието на силни и независими институции е от жизненоважно значение за предотвратяването и справянето с корупцията и за провеждането на по-ефективни

³ Последната среща, свързана с процеса, се проведе през юли 2017 г. в Триест.

разследвания и наказателни преследвания, водещи до окончателни **съдебни решения, които се изпълняват** и съдържат **възпиращи санкции**. Специализираните прокурорски структури за борба с корупцията и организираната престъпност и съдебните органи следва да бъдат подсилени в значителна степен. Това следва да включва прикрепването на специални полицейски отдели към прокурорските служби. Следва да продължи прилагането и изпълнението на мерки като отнемане на незаконно придобити активи и на правото на заемане на обществени постове, по-стриктно спазване на правилата за държавните служители и механизми за достъп до информация и подаване на жалби от страна на гражданите.

Държавите трябва да въведат също така по-стабилна рамка за предотвратяване на корупцията. Необходима е по-голяма прозрачност в управлението на държавните средства, най-вече на всички етапи от възлагането на **обществени поръчки**, които са особено податливи на корупция област. Има няколко примера за поверителни процедури за възлагане на обществени поръчки за стоки в Западните Балкани, а някои важни договори бяха възложени без предварителен публичен търг. Твърди се, че са били предпочетени местни подизпълнители, имащи връзки с политици, и че са били извършени незаконни плащания. Държавите следва значително да повишат прозрачността, конкурентоспособността и справедливостта на процедурите за възлагане на обществени поръчки, да ограничат използването на поверителни процедури и да въведат гаранции, с които да се изключат възможностите за политическо влияние върху участниците в търга. Използването на прозрачни, обществено достъпни **електронни обществени поръчки** следва да бъде въведено повсеместно. Това следва да позволи на гражданите да проследяват ясно как се използват средствата от платените от тях данъци, като се започне от първоначалната оферта и се стигне до окончателното изпълнение на договорите. Културата на управленска отчетност и на вътрешен контрол в държавните институции също е от жизненоважно значение.

Организираната престъпност в Западните Балкани продължава да бъде силна, както по отношение на трафика на хора, наркотици и оръжие, така и на риска от навлизането на престъпни групи в политическите и икономическите системи. Властите трябва да **разбият престъпните мрежи и техните икономически бази** по-ефективно, като използват систематично финансови разследвания и прилагат по-често **целев мерки**, като превантивно замразяване на приходи от престъпна дейност, конфискация по отношение на трети страни, обръщане на тежестта на доказване при притежаването на някои видове активи, неоснована на присъда конфискация за справяне с необяснимо забогатяване, изисквания за пълно разкриване на собствениците на дружества и засилено съдебно сътрудничество. Неотложно следва да бъдат постигнати **конкретни и трайни резултати в борбата с корупцията, изпирането на пари и организираната престъпност**.

Основните права са залегли до голяма степен в законодателството на държавите от Западните Балкани, но трябва да се положат по-големи усилия, за да се осигури тяхното зачитане на практика. Нужен е особен акцент върху запазването на правото на изразяване и независимостта на медиите като основен стълб на демокрацията. Необходими са решителни усилия за защита на малцинствата и борба с дискриминацията, най-вече срещу ромите, по отношение на които социалното приобщаване следва да бъде насърчавано по-активно, и общността на ЛГБТ. Следва да бъде гарантирано равенството между жените и мъжете и да се предприемат действия срещу домашното насилие.

Укрепването на функционирането на **демократичните институции** е от основно значение. Това включва воденето на конструктивен диалог в рамките на целия политически спектър, най-вече в **парламентите**. Правителството трябва да гарантира, че опозицията има възможност да изпълнява изцяло своята роля, а опозицията трябва да се ангажира по конструктивен начин в демократичния процес. Изборите трябва да са свободни и честни, а препоръките на мисиите за наблюдение на изборите да се изпълняват правилно. Правилата за публичното и частното **финансиране на политически партии** също се нуждаят от съществена реформа.

Реформата на публичната администрация е от първостепенно значение за укрепване на управлението на всички нива. Това включва повишаване на качеството и на отчетността на администрацията, подобряване на професионализма, деполитизиране и прозрачност и по отношение на назначенията и уволненията, по-прозрачно управление на публичните средства, както и по-добри услуги за гражданите. Трябва да бъде намерен подходящ баланс между централното, регионалното и местното равнище на управление.

Правителствата следва да гарантират, че заинтересованите страни могат да участват активно в реформата и процеса на вземане на решения, например като създадат **приобщаващи структурни диалози относно приоритетите на реформата** с участието на оправомощено гражданско общество. Затова от жизненоважно значение е установяването/създаването на благоприятна среда за организациите на гражданското общество.

Всички тези реформи заемат централно място в контекста на пътя към европейско бъдеще на региона. Единствено чрез осезаеми и трайни резултати ще може да бъде постигната необходимата надеждна динамика.

2. Подсилване на икономиката

Регионът на Западните Балкани има значителен **икономически потенциал**. Темпът на растеж е по-висок от този на ЕС и регионът се превръща все повече в интересен пазар за стоки и услуги от ЕС и постепенно става част от европейските вериги за създаване на стойност. Понастоящем степента на икономическа интеграция със Съюза е много висока благодарение на Споразумението за стабилизиране и асоцииране.

Необходими са обаче **допълнителни усилия** за подобряване на конкурентоспособността на икономиките на Западните Балкани, за да могат да се справят с високата безработица, особено сред младите хора, за увеличаване на благосъстоянието и за създаване на бизнес възможности, не на последно място и за местните участници. По-силните основи на умения икономики ще спомогнат също така за намаляване на сегашното изтичане на мозъци, като го превърнат в процес на циркулиране на мозъци. По-нататъшното модернизиране на регионалните икономики от своя страна ще привлече още частни инвестиции от ЕС и ще увеличи търсенето на стоки и услуги от ЕС в Западните Балкани. Необходимите структурни реформи трябва да бъдат подплатени с целесъобразни икономически и фискални политики.

Икономиките в региона са изправени пред множество **структурни слабости**: неефекасни и негъвкави пазари, ниска производителност, ограничен достъп до финансиране, неясни права на собственост и тромава регулаторна среда, което е причина за недостатъчната конкурентоспособност и за високия процент на

безработица. Като цяло нивата на инвестиции и на растеж са недостатъчни за съществено намаляване на разликата с ЕС. Икономическото развитие е допълнително затруднено от наличието на добре вкоренена сива икономика. Държавното участие и неуместната политическа намеса в икономиката са все още значителни, докато политиката в областта на конкуренцията и други свързани с нея политики са все още слабо развити. Структурните реформи, посочени в програмите за икономически реформи, трябва да продължат да се провеждат по-стриктно. Трябва да бъде даден приоритет на мерките за справяне със социалните предизвикателства и структурната безработица. Процесите на приватизация трябва да напредват при пълна прозрачност. Държавните предприятия трябва да бъдат реформирани приоритетно, а корупцията преодоляна. Потенциалът за растеж и конкурентоспособност продължава да бъде спиран поради слабости по отношение на правовата държава и слабо работещи институции.

Успешната икономическа интеграция в региона и с ЕС ще стане възможна единствено при наличието на по-голяма **свързаност**. Все още не се спазват прекалено голям брой задължения, произтичащи от регионални споразумения. Държавите трябва да прилагат изцяло Договора за енергийната общност и Договора за транспортната общност, както и правилата на ЕС по отношение на Общоевропейско авиационно пространство, посредством които те се бяха ангажирали да приемат достиженията на правото в областта на енергетиката и на транспорта, както и свързаните с тях стандарти (напр. околната среда и конкуренцията) много преди присъединяването.

Регионът трябва също така да гарантира, че съществуващите споразумения и ангажименти се изпълняват, например в контекста на Централноевропейското споразумение за свободна търговия, което следва да бъде реформирано с цел по-добро удовлетворяване на нуждите на региона. Приемането на многогодишен план за действие за създаването на регионално икономическо пространство, за което се споразумяха лидерите на държавите от Западните Балкани през юли 2017 г., е обещаващо: неговото прилагане ще доведе до допълнително укрепване на търговията, инвестициите и мобилността в района и с ЕС. То ще спомогне за интегрирането на пазарите в европейските и световните вериги за създаване на стойност и ще насърчи цифровизацията на икономиките в региона. То ще спомогне също така за ускоряване на развитието на предприятията и на уменията, за научните изследвания и иновациите и за интелигентния растеж.

3. Прилагане на правилата и стандартите на ЕС

Ключови приоритети в процеса на разширяване остават основни въпроси като правовата държава, основните права, укрепването на демократичните институции, реформата на публичната администрация, икономическото развитие и конкурентоспособността. Те сформират основата за всяка държава, желаеща да се присъедини към ЕС, като чрез тях се гарантира, че тази държава разполага с необходимия административен и съдебен капацитет за правилното прилагане на правилата и стандартите на ЕС не само на хартия, но и на практика.

Като цяло все още предстои да бъде направено много за постигане на съответствие с достиженията на ЕС, за създаване или изграждане на свързаните с това институции и за осигуряване на капацитет за изпълнение както по отношение на правилата за единния пазар, социалната политика и достиженията на правото в областта на енергетиката и транспорта, така и на законодателството на ЕС в областта на околната среда.

Изпълнението на задълженията, които произтичат от споразуменията за стабилизиране и асоцииране и от други секторни споразумения, ще съдейства при подготовката на изпълнението на изискванията за членство в ЕС. Значителната техническа помощ следва да се използва пълноценно, по-специално подкрепата за институционалното изграждане чрез Програмата за техническа помощ и обмен на информация.

4. Помирение, добри съседски отношения и регионално сътрудничество - предварителни условия за присъединяване

Регионалното сътрудничество и добрите съседски отношения са от основно значение за напредъка на съответните държави по пътя им към европейско бъдеще. В допълнение към съществуващите регионални инициативи, като Съвета за регионално сътрудничество, форматите за политическо сътрудничество на най-високо равнище, управлявани от региона, и неотдавнашните срещи на високо равнище дадоха нов тласък. Тези инициативи следва да бъдат проучени допълнително, за да продължат да допринасят за политическото стабилизиране и за създаването на икономически възможности.

Успоредно с подобреното регионално сътрудничество от жизненоважно значение са допълнителните усилия за помирение, за да може мирът да се установи трайно и да се осигури дълготрайна стабилност в региона. Необходимо е време, за да зараснат раните от 90-те години. Но 25 години по-късно е настъпил моментът, в който нерешените въпроси да бъдат обсъдени с нов устрем. Всички държави трябва недвусмислено да се ангажират, както на хартия, така и с действия, **да превъзмогнат наследството** от миналото, като постигнат помирение и разрешат неуредените въпроси много преди да присъединяването си към ЕС.

Регионалното сътрудничество, добрите съседски отношения и помирението не могат да бъдат наложени отвън. Лидерите на региона **трябва да се ангажират изцяло** и да поведат с примера си. Те трябва да избягват и да осъждат всякакви изявления или действия, които биха подхранили междуетническото напрежение, и активно да се противопоставят на националистическите наративи. В ЕС няма място за подклаждаща напрежение реторика, още по-малко за прославяне на военни престъпници от която и да е страна на конфликта. Процесът на **правосъдие в условията на преход** не е завършил. Неразрешените чувствителни въпроси като разглеждането на делата за военни престъпления, включително чрез пълно сътрудничество с Механизма на международните наказателни трибунали и специализираните състави за Косово, съдбата на изчезналите лица, бежанците и вътрешно разселените лица, както и намирането и унищожаването на оставащите противопехотни мини в региона, трябва да бъдат спешно разгледани.

Следва да се даде по-голям приоритет на ролята на **образованието**, най-вече за насърчаването на по-голяма толерантност, поощряването на европейските ценности и укрепването на сближаването в обществото. Западните Балкани следва да инвестират повече в по-младото поколение, които са бъдещите граждани на ЕС, и да им предоставят перспектива за бъдещето, а не за миналото. Сътрудничеството в сферата на **културата** с региона и вътре в него следва също да бъде подсилено.

Политиката за разширяване на ЕС трябва да продължи да води до стабилност. Затова ЕС не може и няма да привнеса отвън **двустрани спорове**. Те трябва да бъдат разрешени неотложно от отговорните страни. Постигането на тази цел ще бъде по-лесно, ако има атмосфера на добри съседски отношения, и ще послужи за достоверен индикатор за това доколко тези отношения са стабилни. В случаите

когато граничните спорове не са разрешени двустранно, страните следва безусловно да ги внесат за разглеждане с цел намиране на **обвързващо окончателно арбитражно решение**, например пред Международния съд, чиито решения следва да се прилагат и спазват изцяло от двете страни преди присъединяването и да бъдат взети предвид при подготовката на Договорите за присъединяване. Комисията ще обърне особено внимание на процеса на разрешаване на тези спорове и ще предостави подходяща подкрепа. Всички държави трябва да се въздържат да злоупотребяват с неразрешените въпроси по време на процеса на присъединяването към ЕС. По принцип водещите държави по пътя към ЕС имат стратегически интерес да се застъпят за стремежите на своите съседи, а не да им пречат. Държавите от региона са взаимозависими и ще напредват по-бързо, ако си помагат взаимно по пътя.

Без ефективно и всеобхватно **нормализиране на отношенията между Белград и Прищина** посредством диалога с посредничеството на ЕС, не може да има дълготрайна стабилност в региона. Постигането на всеобхватно и правнообвързващо споразумение за нормализиране на отношенията е неотложно и от жизненоважно значение, за да могат Сърбия и Косово да напреднат по своя път към европейско бъдеще.

5. Следващи стъпки по пътя към европейско бъдеще на държавите от Западните Балкани

През следващите години всички държави от Западните Балкани ще имат възможност да напреднат по пътя си към европейско бъдеще въз основа на собствените си заслуги и скоростта, с която ги постигат. Понастоящем Черна гора и Сърбия са водещите държави в процеса и в следващия подраздел са посочени оставащите основни етапи по техния път. Албания и бившата югославска република Македония напредват значително по пътя си към европейско бъдеще и Комисията е готова да подготви препоръки за започването на преговори за присъединяване въз основа на изпълнени условия. Комисията ще започне да подготвя становище за кандидатурата за членство на Босна и Херцеговина, след като получи цялостни и пълни отговори на своя въпросник. Продължавайки своите усилия и запазвайки ангажираността си, Босна и Херцеговина вероятно ще може да стане кандидат за присъединяване. Косово има възможност да постигне траен напредък чрез прилагането на Споразумението за стабилизиране и асоцииране и да напредне по пътя си към европейско бъдеще веднага щом го позволят обективните обстоятелства. Окончателното споразумение за нормализиране на отношенията със Сърбия ще бъде в голяма степен от полза и за Косово.

5.1 Ориентировъчни стъпки, които Черна гора и Сърбия трябва да предприемат за приключване на присъединяването в рамките на перспективата за 2025 г.

В този раздел са посочени основните стъпки и условия в преговорите за присъединяване, които трябва да бъдат изпълнени с оглед на перспективата за 2025 г. Тези ориентировъчни стъпки са изцяло индикативни и основани на положителния сценарий. Те не предполагат автоматичност; процесът е и ще продължи да е обективен и основан на заслуги. Тези стъпки служат, за да се покаже колко бързо следва да бъдат одобрени и изпълнени посочените по-горе трансформиращи реформи, за да се случи този сценарий. Всяка държава ще бъде оценявана независимо и въз основа на нейните собствени заслуги в съответствие с постигнатия напредък в изпълнението на установените условия.

➤ **Изпълнение на междинните критерии:**

От жизненоважно значение е да се отдели по-голямо внимание на изпълнението на **междинните критерии в областта на правовата държава**. При редовното си докладване Комисията вече ясно посочи тези изисквания и условия. Сега лидерите на държавите трябва да се справят по категоричен начин с настоящите предизвикателства, поемайки ясен ангажимент. В случая със Сърбия междинните критерии, свързани с нормализирането на отношенията с Косово (глава 35), трябва да бъдат изпълнени и спешно да бъде сключено всеобхватно и правнообвързващо споразумение за нормализиране.

➤ **Определяне на общи позиции на ЕС във важни области на политиката**

Комисията ще изготви съобщение, съдържащо **оценка на отражението от бъдещо присъединяване** върху важни области на политиката като селското стопанство, политиката на сближаване и бюджета. Това ще позволи на държавите членки да определят общи позиции на ЕС за преговорите по съответните глави при пълно разбиране на възможното отражение, както и да определят евентуални преходни мерки. Прилагането на принципа за свободно движение на работници в новите държави членки е въпрос, който поражда загриженост както за гражданите на ЕС, така и за жителите на Западните Балкани. Следователно същността на преходните мерки в тази област трябва да бъде разгледана в рамките на преговорите. В случая със Сърбия прилагането на всеобхватното и правнообвързващо споразумение за нормализиране на отношенията с Косово трябва да напредне в значителна степен.

➤ **Приключване на преговорите:**

След като бъдат изпълнени критериите за приключване за всички глави, включително надеждни и трайни резултати по прилагането на реформата, най-вече в областта на правовата държава, държавите членки ще могат да се споразумеят за **приключване на цялостните преговори** в рамките на междуправителствена конференция. Това ще изисква непрекъснат и необратим напредък по програмата за реформи. В случая със Сърбия ще трябва да бъде постигнато необратимо прилагане на всеобхватното и правнообвързващо споразумение с Косово, което отразява консолидирането на цялостното нормализиране на отношенията.

➤ **Подписване на договора за присъединяване:**

След като държавата или държавите приключат преговорите, може да бъде подписан **договорът за присъединяване** след становището на Комисията, съгласието на Европейския парламент и решението на Съвета относно приемането на новите държави членки.

➤ **Присъединяване:**

Присъединяването се осъществява след приключване на ратифицирането на Договора за присъединяване във всички държави — членки на ЕС, и в присъединяващата се държава или държави, като се вземат предвид съответните национални конституционни изисквания.

II. НАДЕЖДНАТА ПЕРСПЕКТИВА ЗА РАЗШИРЯВАНЕ ИЗИСКВА ПОДКРЕПА ОТ ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ

Перспективата за разширяване за Западните Балкани е преди всичко в ръцете на самите държави от региона. От своя страна ЕС трябва да продължи да бъде надежден, сигурен и справедлив, като едновременно с това усъвършенства политиките си, за да съдейства по-добре за процеса на трансформация в региона.

Той също трябва да изпълнява ангажиментите си, както го правят Западните Балкани, което е от стратегически интерес за Европа.

В раздела по-долу, заедно с плана за действие, посочен в приложението, са очертани няколко водещи инициативи, представляващи съществено увеличаване на ангажимента на ЕС за държавите от Западните Балкани, което е от взаимен интерес. Тези инициативи ще изискват конкретна подкрепа от европейските институции, както и от държавите — членки на ЕС.

Политиката за разширяване на ЕС и процесът на стабилизиране и асоцииране, както и средствата и инструментите, които те предоставят, продължават да са в основата на подкрепата на Съюза за Западните Балкани. Комисията ще се стреми да осигури по-добра координация на всички съответни дейности, както и с други заинтересовани страни, включително международни финансови институции, и ще продължи да насърчава участието на региона, което е от основно значение за извеждането на региона напред.

ЕС трябва да засили своя ангажимент с държавите от Западните Балкани по отношение на политиките, като се съсредоточи върху области от взаимен интерес, като например правосъдието и вътрешните работи, включително сигурността и борбата с организираната престъпност, икономиката и единния пазар, енергетиката, транспорта и политиката в областта на цифровите технологии, социалната политика, образованието, научните изследвания и иновациите, външните работи и отбраната.

Сътрудничеството в тези области ще бъде подкрепено от засилено участие на държавите от Западните Балкани в **неформални съвети** и в редовни **контакти на ниво министри**. Комисията, от своя страна, ще включва, ако е уместно, Западните Балкани в **технически комитети и работни групи на Комисията**. След срещата на върха за Западните Балкани в София през май 2018 г. лидерите на ЕС следва да продължат да се ангажират със своите партньори от Западните Балкани, включително на най-високо равнище.

Съответните вътрешни политики на ЕС и програми на Съюза за финансиране следва да бъдат разширени за Западните Балкани и да предоставят подпомагане, така че те да използват по-добре текущото си участие в тези програми и мрежи на ЕС.

Комисията ще увеличи техническата си помощ за Западните Балкани, за да им помогне да приведат законодателството си в съответствие с това на ЕС, и за да се осигури неговото ефективно прилагане на практика. Обменът с **администрациите** в региона също ще бъде подпомогнат, а **форматите, свързани с междуличностни контакти**, ще бъдат улеснени допълнително, като например местните партньорства между общините в региона с тези в държавите от ЕС.

За да продължим да преследваме нашите общи интереси за укрепване на сигурността ни, диалозите в областта на общата външна политика и политика на сигурност/общата политика за сигурност и отбрана също да бъдат разширени и задълбочени с по-голямо участие в мисии и операции на ЕС по света с отделни партньори, когато е уместно, както и да се задълбочи участието в действия, свързани с хибридните заплахи, разузнаването, космическото пространство и реформата на сектора на отбраната и сигурността. В този контекст държавите от Западните Балкани трябва също така да ускорят привеждането в съответствие с всички позиции на ЕС в областта на външната политика на ЕС, включително

ограничителните мерки. Присъединяването към ЕС е избор, който изисква споделяне на принципите, ценностите и целите, които Съюзът се стреми да насърчава в съседните държави и отвъд тях, включително привеждането в пълно съответствие с общата външна политика и политика на сигурност.

1. Засилена подкрепа за принципите на правовата държава

Трябва да бъдат положени повече усилия за насочване на реформите, свързани с правовата държава в региона, и за подкрепа на амбициозните стъпки, които трябва да бъдат предприети от самите държави. Инструментите, разработени по време на преговорите с Черна гора и Сърбия в рамките на главите за правовата държава, следва да се прилагат и в други държави от Западните Балкани като стимул за бързото приемане на важни реформи. Това ще включва анализ на законодателството и практиката в тази област, който ще доведе до **изготвянето на подробни планове за действие**, в които ключовите въпроси са подредени по важност, и до внимателното наблюдение на прилагането и постигането на конкретни резултати.

Налице е голяма полза от по-активно участие на държавите членки и на експерти, за да се съдейства и да се оказва натиск за изпълнението на реформите. Следва да бъдат извършени по-всеобхватни оценки на принципите на правовата държава и **да се разширят консултативните мисии за целия регион на Западните Балкани** въз основа на опита от предходните консултативни мисии. Следва да бъде засилен мониторингът на изпълнението и прилагането на законодателството, включително чрез по-систематични партньорски проверки на всеки конкретен случай, организирани от Комисията с участието на експерти от държавите членки. Следва да бъде въведен мониторинг на съдебните процеси в областта на тежката корупция и организирана престъпност. Следва да бъдат въведени показатели за извършената дейност по отношение на прилагането на реформите. Напредъкът по реформите на съдебната система трябва да бъде измерван спрямо ефективността на правосъдието, което системата е в състояние да предоставя на своите граждани и предприятия.

В **преговорните рамки** за Черна гора и Сърбия се поставя особен акцент върху необходимостта от реформи в сферата на правовата държава, които да бъдат разгледани на ранен етап от преговорите. Комисията **препоръчва по-широко използване на възможностите, предвидени в преговорните рамки**. Поради това следва да се изисква значително подобряване на принципите на правовата държава и в частност конкретни резултати в реформата на съдебната система и борбата с корупцията и организираната престъпност преди възможното временно приключване на техническите преговори по други глави от преговорите за присъединяване.

- Комисията ще обедини тези действия с водеща инициатива за **укрепване на правовата държава** в Западните Балкани.

2. Засилване на ангажимента в областта на сигурността и на миграцията

Засиленото **стратегическо и оперативно сътрудничество** между ЕС и държавите от Западните Балкани по **въпросите на сигурността**, включително чрез **съответните агенции**, е от основно значение за справянето по ефективен и ефикасен начин със съществуващите заплахи, свързани със сигурността и

тероризма, които засягат Съюза и региона на Западните Балкани. Сътрудничеството в областта на правоприлагането и обменът на информация на национално и на регионално равнище между партньорите от Западните Балкани също следва да се засилят.

На равнището на ЕС вече тече сериозна работа за подпомогане на изграждането на капацитет в държавите от Западните Балкани и за улесняване на международното полицейско и съдебно сътрудничество за противодействие на заплахите от организираната престъпност и тероризма, включително радикализацията, водеща до свързан с насилие екстремизъм, и за справяне с предизвикателството, свързано с чуждестранните бойци терористи, и с трафика на огнестрелни оръжия и взривни вещества. Този ангажимент следва да бъде допълнително засилен въз основа на успешните инициативи в областта на сигурността и борбата с тероризма и да бъде подкрепен от текущия диалог относно политиката на сигурност между Съюза и Западните Балкани. Партньорите от Западните Балкани следва на ad hoc основа да бъдат по-тясно приобщени към съответните дискусии за политиката на сигурност, които се провеждат в ЕС.

Агенциите на ЕС⁴, с подкрепата на Интерпол, ще бъдат отново призовани да играят важна роля в засилването на стратегическото и оперативното полицейско и съдебно сътрудничество, включително посредством командироването на служители за връзка на Европол в региона, и в по-нататъшното насърчаване на съвместните екипи за разследване. Веднага щом бъдат въведени необходимите стандарти за защита на данните, следва да бъдат финализирани споразумения за сътрудничество с Евроюст.

Засиленият ангажимент в **борбата с тероризма и радикализацията** следва да включва укрепване на стратегическия, законодателния и институционалния капацитет в страните партньори въз основа на специални диалози относно борбата с тероризма и съвместни планове за действие, и продължаващо разполагане на експерти за борба с тероризма в Западните Балкани. Следва да се засили сътрудничеството по взаимосвързаността на вътрешната и външната сигурност с помощта на агенциите на ЕС и Интерпол, включително чрез обмен на информация за чуждестранни бойци терористи, както и да се разшири подкрепата, оказвана от Мрежата за осведоменост по въпросите на радикализацията, за да бъдат обхванати и Западните Балкани. Последователността и взаимното допълване на действията следва да бъдат гарантирани посредством инициативата за борба с тероризма в Западните Балкани.

Оперативното сътрудничество в борбата с различните форми на **организирана престъпност** в контекста на цикъла на политиката следва да се разшири още повече, за да обхване Западните Балкани. Особено внимание ще бъде отделено на осигуряването на по-голяма подкрепа за изграждането на капацитет в областта на **киберсигурността и борбата с киберпрестъпността**. Сътрудничеството със съответните агенции на ЕС, като Европол и Агенцията на Европейския съюз за мрежова и информационна сигурност, ще бъде засилено.

⁴ Агенцията на Европейския съюз за сътрудничество в областта на правоприлагането (Европол), Европейската агенция за гранична и брегова охрана), Европейското звено за съдебно сътрудничество (Евроюст), Агенцията на Европейския съюз за обучение в областта на правоприлагането (CEPOL).

В същото време от съществено значение е да се засили допълнително стратегическото и оперативното сътрудничество със Западните Балкани по въпросите на **миграцията и управлението на границите**. Това включва осигуряване на достъп до международна закрила, обмен на информация (например анализи на риска), засилване на граничния контрол, осигуряване на ефективно прилагане на политиките за обратно приемане и връщане, борба с незаконната миграция и контрабандата на мигранти. Необходимо е да се укрепят международното и регионалното сътрудничество (включително с агенциите на ЕС⁵ и със съответните служители за връзка в региона) и допълнително да се засили капацитетът за управление на границите и миграцията.

Поради това Комисията предлага да продължи процеса на сключване на споразумения за статут между Европейската агенция за гранична и брегова охрана и партньорите от Западните Балкани, за да се предоставят ясна правна рамка и механизми за по-тясно оперативное сътрудничество. Това следва да включва възможността за разгръщането и изпълнението на съвместни оперативни дейности на националните компетентни органи на държавите — членки на ЕС, и на държавите от Западните Балкани заедно с Европейската агенция за гранична и брегова охрана. Също толкова важно е да се задълбочи регионалното сътрудничество и да се засили обменът на информация между Съюза и Западните Балкани в тази област.

За проследяване на различните действия, които агенциите на ЕС трябва да извършат по отношение на Западните Балкани, Комисията цели да създаде и координира **междуведомствена специална работна група на ЕС** съгласно съответните им мандати.

- Комисията ще включи тези действия във водеща инициатива за **засилване на ангажимента в областта на сигурността и миграцията** в Западните Балкани.

3. Подкрепа за социално-икономическото развитие

Инвестицията в Западните Балкани е инвестиция в Европа. Инвестициите ще се увеличават само ако икономическото управление бъде укрепено и бъдат осъществени структурни реформи за повишаване на конкурентоспособността. Изложените по-долу мерки целят подпомагане на тази цел и насърчаване на растежа и създаването на работни места, по-специално за младите хора в региона. **Инвестиционната рамка за Западните Балкани**, финансирана по линия на Инструмента за предприсъединителна помощ, ще има все по-централна роля за насърчаване на инвестициите в региона. За тази цел тя ще бъде разширена с цел допълнително привличане и координиране на инвестициите от двустранните донори и международните финансови институции. Предвижда се увеличаване на финансирането в областта на транспорта, енергетиката, социалния сектор, околната среда и развитието на частния сектор, включително цифровата икономика. За да се направи връзка между социално-икономическото развитие в региона и инвестиционните приоритети на Съюза, Комисията се стреми да **засили значително предоставянето на гаранции по линия на Инвестиционната рамка** за

⁵ Работата на гореспоменатите агенции е от значение, както и работата на Европейската служба за подкрепа в областта на убежището.

Западните Балкани за привличането на частни инвестиции в региона в пълно съответствие със съществуващите инициативи. В контекста на следващата многогодишна финансова рамка Западните Балкани също следва да бъдат обхванати по подходящ начин от евентуални бъдещи външни кредитни споразумения.

Регионалното икономическо пространство е важна стъпка за засилване на икономическата интеграция между ЕС и Западните Балкани и за увеличаване на привлекателността на регионалния пазар. Комисията ще продължи да подкрепя развитието на вътрешнорегионалната икономическа интеграция, включително чрез мобилизиране на своите експертни познания в подкрепа на изпълнението на плана за действие за регионалното икономическо пространство, по-специално в областите, обхванати от достиженията на правото на ЕС.

Търговията между ЕС и Западните Балкани е надхвърлила 43 милиарда евро през 2016 г., но продължава да има значителен допълнителен потенциал за растеж. За реализирането на този потенциал Комисията **ще улесни допълнително търговията между ЕС и Западните Балкани**. Това ще включва разработването на програми за взаимно признаване въз основа на Централноевропейското споразумение за свободна търговия и регионалното икономическо пространство (например одобрени икономически оператори). Членството в **Световната търговска организация** е предварително условие за присъединяване към ЕС и може да стимулира икономическия растеж и да насърчи значителни инвестиции за региона. Комисията ще продължи да съдейства на Босна и Херцеговина и Сърбия в процеса на присъединяване към Световната търговска организация.

Развитието на **стабилен частен сектор, воден от предприемачи от региона и ЕС**, ще мобилизира в по-голяма степен динамичността на **младите хора** в региона и ще насърчи икономическа интеграция, която е от полза за всички. Връзките между предприемаческата общност на диаспората в ЕС и предприемачите в ЕС и Западните Балкани ще продължат да бъдат насърчавани, включително чрез Програмата на ЕС за конкурентоспособност на предприятията и за малките и средните предприятия. Необходими са мерки за увеличаване на достъпа до финансиране и за мобилизиране на потенциала за растеж на малките и средните предприятия. С цел насърчаване на предприемачеството и иновациите Комисията ще стартира схема за подпомагане на трансфера на технологии и на **стартиращите предприятия** в целия регион и ще подкрепя усилията, насочени към интелигентна специализация, както и кръговата икономика. Рамковите програми на ЕС вече са отворени за Западните Балкани. За да се осигури по-ефективното на Западните Балкани в тези програми, следва да бъде предвидено по-нататъшното им интегриране в съществуващите мрежи за обмен на знания в ЕС, включително изграждането на капацитет в областта на научните изследвания и иновациите. Сътрудничеството може да бъде доразвито чрез други инициативи, включително макрорегионалните стратегии на ЕС.

Комисията ще работи за подпомагане на професионализма и независимостта на служителите, отговорящи за **обществените поръчки**, и за укрепване на механизмите за надзор, за да се даде възможност за наблюдение на целия тържен цикъл. За да бъдат тези усилия ефективни, е необходим твърд политически ангажимент за справяне с корупцията.

Годишната **програма за икономическа реформа**, провеждана от Комисията с всички държави от Западните Балкани, е изключително важен инструмент за

подкрепа на модернизацията на техните икономики и за постигане на по-тясно икономическо сътрудничество с ЕС. Комисията ще засили тази дейност, ще я приведе още повече в съответствие с действащия европейски семестър за държавите — членки на ЕС, и ще предостави усъвършенствана техническа помощ.

В европейския стълб на социалните права са предвидени принципи и права, които са от основно значение за изграждането на справедливи и добре функциониращи пазари на труда и социални системи. Чрез **ново засилено социално измерение** за Западните Балкани Комисията ще работи в подкрепа на заетостта и социалната политика в региона, като насърчава подходящото участие на всички равнища на управление, социалните партньори и гражданското общество. Това ще включва по-голям акцент върху **заетостта и социалните реформи** чрез засилен мониторинг на съответните политики, включително в контекста на програмите за икономически реформи. Комисията предлага да се провежда годишна среща между ЕС и държавите от Западните Балкани, посветена на обмена на мнения по социални и трудови въпроси. В социалния сектор следва да бъде предвидена по-голяма финансова помощ, по-специално инвестиции в образованието и здравеопазването с цел подкрепа за социалното приобщаване.

Следва да се предостави по-голяма подкрепа за образованието, по-специално **професионалното образование и обучение и уменията**, обучението на учители и предучилищното образование. **Финансирането по линия на програмата „Еразъм+“ ще бъде удвоено**, за да се помогне на още повече млади граждани на Западните Балкани да учат и да придобиват опит в ЕС, като по този начин ще се способства за икономическото развитие и за насърчаването на общи ценности. В тясно сътрудничество със заинтересованите страни, включително Европейската фондация за обучение, ще бъде създадена пилотна схема за мобилност за **учащите се и учителите в областта на професионалното образование и обучение**.

- Комисията ще включи тези действия във водеща инициатива за **подкрепа за социално-икономическото развитие** в Западните Балкани.

4. Увеличаване на свързаността

Подобряването на свързаността в рамките на Западните Балкани е от стратегически интерес и за двете страни. Увеличаването на транспортните и енергийните връзки ще даде възможност за по-голяма конкурентоспособност, икономически растеж и сигурност на доставките, като същевременно е важна предпоставка за икономическата интеграция в Западните Балкани. Договорът за създаване на Енергийна общност, Договорът за създаване на Транспортната общност и Споразумението за Общоевропейското авиационно пространство предвиждат усъвършенствани регулаторни уредби, които в съчетание със засилено политическо сътрудничество в региона могат да улеснят значително междурегионалната свързаност.

Географски Западните Балкани са заобиколени от държави — членки на ЕС. Политически приоритет е **инфраструктурата да бъде свързана и между ЕС и Западните Балкани**, както и да се ускори разработването на свързани помежду им трансевропейски мрежи в областта на транспорта, енергетиката и цифровите услуги. Инвестициите в инфраструктурните мрежи носят осезаеми ползи, които са ясно признати от гражданите и предприятията както в ЕС, така и в Западните Балкани. В допълнение към увеличеното финансиране за тези мрежи и създаването

на нова схема за гаранции за частните инвестиции Комисията ще работи за по-ефективно използване на съществуващите разпоредби на **Механизма за свързване на Европа** по отношение на държавите от Западните Балкани. Комисията ще проучи възможностите за опростяване на участието на тези държави в следващата многогодишна финансова рамка.

Енергиен съюз със Западните Балкани: С цел укрепване на **енергийния съюз на ЕС всички негови измерения** следва да бъдат разширени, така че да обхванат Западните Балкани: подкрепата за сигурността на енергийните доставки, пазарната интеграция и прехода в енергетиката, включително енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници. В този контекст всяка държава следва да приключи всички необходими реформи и да рационализира политиките си в пълно съответствие с петте стълба на Енергийния съюз. Изграждането на капацитет на **енергийните регулатори и операторите на преносни системи** на Западните Балкани следва да бъде подпомогнато, така че те да могат да участват пълноценно в мрежи на равнището на ЕС. Следва да се предприемат дейности за завършване на изграждането на **регионалния пазар на електроенергия** в Западните Балкани и за интегрирането му на вътрешния пазар на електроенергия на ЕС.

Постигане на истински транспортен съюз със Западните Балкани: Прилагането на Договора за създаване на Транспортната общност, който влезе в сила през 2017 г., ще бъде важна стъпка за постепенната интеграция на региона в транспортния пазар на ЕС. Вече има споразумения за приоритетни транспортни коридори между ЕС и Западните Балкани като част от трансевропейската транспортна мрежа. Сега те трябва да се превърнат в реалност, за да се гарантира приносът им за увеличаване на конкурентоспособността на континента като цяло. Освен инвестициите приоритет е и привеждането в съответствие с оперативните стандарти на ЕС. Това ще изисква — наред с други ключови реформи — засилени мерки за **премахване на административните пречки и бариери на границите** с оглед да се насърчат интегрираните пътни и железопътни операции. Необходима е **нова стратегия за железопътния транспорт** за въвеждане на Западните Балкани в основната мрежа на ЕС и за насърчаване на отварянето на регионалния железопътен пазар. Освен това ще бъдат необходими целенасочени усилия, за да се намали непропорционално високият брой на смъртните случаи по пътищата чрез **нова стратегия за пътна безопасност**.

- Комисията ще включи тези действия във водеща инициатива за **подкрепа на свързаността** в Западните Балкани.

5. Стартиране на програма в областта на цифровите технологии за Западните Балкани

Развитието на **цифровия единен пазар на ЕС** способства за развитието на предприятията, създаването на растеж, стимулирането на производителността, насърчаването на иновациите, трансформирането на обществените услуги и подобряването на качеството на живот на гражданите. От основно значение е Западните Балкани да бъдат включени в усилията на ЕС за въвеждане на технологичните промени, за да могат да се възползват от цифровите средства, като същевременно се осигуряват просперитет и устойчиво бъдеще за техните граждани.

Заедно с партньорите в Западните Балкани Комисията ще стартира **програма в областта на цифровите технологии за Западните Балкани**, включително пътна карта за улесняване на понижаването на цените на **роуминга**. Ще бъде оказана подкрепа за **внедряването на мрежи за широколентов достъп** в Западните Балкани. **Цифровото общество** следва да бъде развивано, като подкрепа ще бъде предоставена по-специално за електронното управление, електронните обществени поръчки и електронните здравни услуги, както и за развитието на **умения в областта на цифровите технологии**. Комисията ще подкрепи изграждането на капацитет във връзка с **доверието в цифровите технологии и тяхната сигурност и цифровизацията на промишлеността** в Западните Балкани, за да се гарантира, че всички сектори се възползват от цифровите иновации. Тези усилия ще бъдат допълнени от по-голяма подкрепа за приемането, прилагането и изпълнението на достиженията на правото на ЕС в областта на цифровия единен пазар.

- Комисията ще включи тези действия във водеща инициатива за **програма в областта на цифровите технологии** в Западните Балкани.

6. Подкрепа за помирието и добрите съседски отношения

За насърчаването на добрите съседски отношения и помирието е необходима силна ангажираност в региона на Западните Балкани, която следва да се поеме преди всичко от държавите в региона. Добрите съседски отношения следва да продължат да бъдат укрепвани чрез инициативи за регионално сътрудничество. Комисията е готова да продължи да подкрепя това сътрудничество, било чрез програмата за свързаност, програмата за свързаност „Западни Балкани 6“ или чрез инициативи, обединяващи държавните и правителствените ръководители от региона, или други инициативи, които укрепват тяхната ангажираност по отношение на регионалното сътрудничество.

Комисията ще увеличи допълнително подкрепата си за инициативи за помирение, включително инициативи, насочени към правосъдието в условията на преход и преодоляването на последиците от неотдавнашния конфликт. Ще продължи подкрепата за дейността на Механизма за международните наказателни трибунали и на специализираните състави за Косово. Комисията също така ще проучи как най-добре да бъде задълбочена работата на Международния комитет на Червения кръст и на Международната комисия за изчезнали лица за насърчаване на регионалното сътрудничество, за да се разреши случаят с изчезналите лица, и ще проучи какво още може да се направи за намаляване на „бича“ на мините.

Подкрепата за образованието и потенциала на младите хора на Балканите е от решаващо значение за по-нататъшното развитие на региона и предпоставка за мирното съжителство и помирието. Освен в образованието сътрудничеството ще бъде задълбочено в областта на **културата, младежта и спорта**. Приложното поле и обхватът на **Регионалната служба за младежко сътрудничество** ще бъдат разширени. В допълнение към увеличаването на финансирането по линия на програмата „Еразъм+“ Комисията ще продължи да насърчава културните връзки с региона. Това ще включва осъществяване на дейности за защита на културното наследство на Западните Балкани и за насърчаване на техните културни и творчески индустрии.

- Комисията ще включи тези действия във водеща инициатива за **подкрепа на помирието и добрите съседски отношения** в Западните Балкани.

III. ПОДГОТОВКА НА ЕС ЗА ПРИЕМАНЕТО НА НОВИ ДЪРЖАВИ ЧЛЕНКИ

1. Институционални въпроси

Самият ЕС трябва да гарантира, че ще има готовност от институционална гледна точка да приеме нови държави членки, след като те изпълнят определените условия. **Съюзът трябва да бъде по-силен и по-стабилен, преди да се разрасне повече.**

Използването на гласуването с квалифицирано мнозинство в Съвета е ключов инструмент, който дава възможност да се вземат решения в Европейския съюз с 27 държави членки. За да се гарантира ефективното вземане на решения, ще бъде необходимо поне да бъдат запазени областите на политиката, които понастоящем подлежат на гласуване с квалифицирано мнозинство в Съвета. Комисията ще приеме съобщения относно възможността за засилено използване на гласуването с квалифицирано мнозинство през третото тримесечие на 2018 г.

Членството в Европейския съюз означава приемане и утвърждаване на неговите ценности. В процеса на обсъждане на бъдещето на Европейския съюз трябва да бъде въведен по-ефективен механизъм, за да се осигури възможност за предприемането на ефективни мерки за справяне със системна заплаха или системно нарушаване на тези ценности от коя да е от държавите — членки на ЕС. Комисията ще представи инициатива за по-силно отстояване на върховенството на закона в Европейския съюз през октомври 2018 г. Договорите за присъединяване могат да предоставят правна основа за създаването на такъв механизъм в рамките на Договорите.

Присъединяването на държавите от Западните Балкани ще окаже **въздействие върху съществуващите институционални споразумения в ЕС.** За решаването на тези институционални въпроси ще са необходими предложения преди приключването на преговорите. При разглеждането на институционалните договорености за следващото разширяване следва да се вземе предвид бъдещото членство на други държави от Западните Балкани. По-специално използването на гласуване с квалифицирано мнозинство в Съвета е ключов инструмент, който дава възможност да се вземат решения в Европейския съюз с 27 държави членки.

Трябва да бъдат въведени специални договорености и **необратими ангажименти**, за да се гарантира, че новите държави членки не са в състояние да блокират присъединяването на други държави кандидатки от Западните Балкани. Ще бъдат необходими също така специални договорености по отношение на националните езици на бъдещите държави членки.

Много преди приключването на преговорите за присъединяване Комисията ще предостави **оценки как** присъединяването на нова държава членка ще се отрази върху ключови области на политиката, например селското стопанство, политиката на сближаване и бюджета. Това ще даде възможност на държавите членки да определят общата позиция на ЕС по съответните глави с пълното разбиране за вероятното отражение и да вземат мерки за неговото ограничаване.

2. Осигуряване на финансовите средства за успешно присъединяване

Инструментът за предприсъединителна помощ подкрепя Западните Балкани в подготовката им за присъединяване и улеснява регионалното и трансграничното сътрудничество. В периода 2007—2017 г. ЕС е инвестирал повече от 8,9 милиарда евро в региона чрез Инструмента за предприсъединителна помощ. През 2018 г. са предвидени 1,07 милиарда евро. Финансирането по линия на Инструмента за предприсъединителна помощ ще бъде съобразено в още по-голяма степен с нуждите на страните. За изпълнението на тази стратегия е необходимо по-голямо финансиране. Ето защо Комисията предвижда постепенно **увеличаване на подкрепата за Западните Балкани по линия на Инструмента за предприсъединителна помощ до 2020 г.**, доколкото позволяват преразпределенията на средства в рамките на съществуващия пакет по него.

Като се вземат предвид изводите от предходните разширявания, за **развиването на необходимия капацитет за усвояване**, следва да се предвиди **постепенен и плавен преход** от предприсъединителния статут към статута на държава членка. Това следва да включва постепенно увеличаване на финансирането за Инструмента за предприсъединителна помощ в новата многогодишна финансова рамка преди присъединяването, съпътствано от постепенно въвеждане на разходите след присъединяването. Това на практика ще означава, че макар една нова държава членка да не може да очаква да получи пълно разпределение на разходите на ЕС веднага след присъединяването си, достъпът ѝ до предприсъединителна помощ ще бъде значително увеличен, преди да се присъедини.

Условията, свързани с двустранното ни сътрудничество, ще бъдат по-строги. Увеличеното финансиране по линия на настоящата и следващата многогодишна финансова рамка следва да бъде обвързано с напредък в изпълнението на основните реформи и добрите съседски отношения.

Като се имат предвид сравнително ниските равнища на брутният вътрешен продукт и на населението, отражението на присъединяването на Западните Балкани върху бюджета на ЕС се очаква да бъде много ограничено. Въпреки това разширяването на Европейския съюз има цена и ще доведе до допълнителни разходи за всички държави членки. Многогодишната финансова рамка отразява политическите приоритети на ЕС. Необходимата предприсъединителна подготовка ще трябва да бъде взета предвид в следващата **многогодишна финансова рамка**, в която ще бъдат включени специални разпоредби за разширяването. Ако някои държави кандидатки са готови да се присъединят през периода на следващата многогодишна финансова рамка, ще трябва да се направят **необходимите корекции**.

3. Комуникация

За да може процесът на присъединяване да се увенчае с успех, **възможностите и предизвикателствата**, свързани с него, трябва да бъдат представени по-ясно както в региона, така и в ЕС. В Западните Балкани отговорността е преди всичко на правителствата да предоставят подходяща информация на гражданите и предприятията и да изградят национален консенсус около стратегическата си цел.

Що се отнася до ЕС, държавите членки са длъжни да информират своите граждани и да им предоставят фактите относно възможностите и предизвикателствата, свързани с процеса. Комисията ще подкрепя тези усилия, като засили своята

стратегическа комуникация в държавите и в Съюза и осигури видимост на политиката за разширяване.

IV. ЗАКЛЮЧЕНИЯ

ЕС подкрепя отдавна европейската перспектива за Западните Балкани. Бъдещето на региона като неразделна част от ЕС е в интерес на **Съюза в политически и икономически план и по отношение на сигурността**. Политиката за разширяване на ЕС е неделима част от по-широката стратегия за укрепване на Съюза до 2025 г. Сърбия и Черна гора **може евентуално да бъдат готови за членство в посочения срок** при наличие на силна политическа воля, осъществяване на реални и устойчиви реформи и окончателно разрешаване на споровете със съседните държави. Присъединяването е и ще **продължи да бъде основан на заслуги процес**, който зависи изцяло от обективния напредък, постигнат от всяка държава.

За да изпълнят **ясно установените критерии за членство** и тъй като това е в техен интерес, държавите от Западните Балкани трябва да изпълнят **всеобхватни реформи** в ключови области. **Принципите на правовата държава, основните права и управлението** трябва да бъдат укрепени в значителна степен. Съдебната реформа, борбата с корупцията и организираната престъпност и реформата на публичната администрация трябва да доведат до реални резултати, а доброто функциониране на демократичните институции да бъде засилено в значителна степен. Икономическите реформи трябва да продължат да се извършват активно, а структурните слабости, ниската конкурентоспособност и високото равнище на безработица да бъдат преодолени.

Всички държави трябва недвусмислено да се ангажират на думи и дела да превъзмогнат наследството от миналото чрез постигане на помирение и разрешаване на неуредените въпроси, по-конкретно на граничните спорове, много преди присъединяването си към ЕС. Необходимо е **всеобхватно, правнообвързващо споразумение за нормализиране на отношенията** между Сърбия и Косово, за да могат да напредват по пътя си към европейско бъдеще.

ЕС ще **засили значително подкрепата си** за процеса на трансформация в Западните Балкани. Комисията **предвижда план за действие в подкрепа на трансформацията на Западните Балкани**, приложен към настоящата стратегия. В него се съдържат **шест водещи инициативи**, насочени към конкретни области от интерес както за ЕС, така и за държавите от Западните Балкани, включително чрез редица нови мерки в области, представляващи силен взаимен интерес:

Инициатива за укрепване на принципите на правовата държава:

Съществуващите инструменти за водене на преговори, като подробните **планове за действие**, ще бъдат разширени по обхват, за да включат всички държави от Западните Балкани. Оценката на изпълнението на реформите ще бъде засилена, включително чрез **нови консултативни мисии във всички държави**. **Възможностите, предвидени в рамките за преговори със Сърбия и Черна гора**, ще бъдат използвани в по-голяма степен.

Инициатива за засилване на ангажиментите в областта на сигурността и миграцията: Засилено сътрудничество в областта на борбата с организираната престъпност, тероризма и насилствения екстремизъм и в областта на сигурността на границите и управлението на миграцията. В региона ще бъдат командирани

служители за връзка на Европол. Допълнително насърчаване на съвместните екипи за разследване и сключване на споразумения за статут с Европейската агенция за гранична и брегова охрана.

Инициатива за засилване на подкрепата за социално-икономическото развитие: ще включва разширяване на **Инвестиционната рамка за Западните Балкани**, значителен тласък за предоставянето на гаранции за привличането на частни инвестиции, подпомагане на стартиращите предприятия и МСП и по-голямо улесняване на търговията. Ново засилено социално измерение ще акцентира в по-голяма степен върху заетостта и социалните политики благодарение на по-голямата финансова помощ за подпомагане на социалния сектор, по-специално образованието и здравеопазването. Финансирането по линия на програмата „Еразъм+“ ще бъде удвоено.

Инициатива за увеличаване на транспортните и енергийните връзки в рамките на региона и с ЕС, включително подкрепа за нови инвестиции. **Механизмът за свързване на Европа** ще бъде използван по-ефективно в държавите от Западните Балкани. С цел укрепване на **енергийния съюз на ЕС**, всички негови измерения следва да бъде разширени, така че да обхванат Западните Балкани.

Инициатива за Програма в областта на цифровите технологии за Западните Балкани: ще включва пътна карта за улесняване на **понижаването на цените за роуминг**, подкрепа за **внедряване на мрежи за широколентов достъп** в региона и развиване на **електронното управление**, електронните обществени поръчки, електронното здравеопазване и уменията в областта на цифровите технологии.

Инициатива за подкрепа на помирието и добрите съседски отношения: ще включва подкрепа за правосъдието в условията на преход, за откриването на изчезнали лица и за засилено сътрудничество в областта на образованието, културата, младежта и спорта, както и разширяване на обхвата на Регионалната служба за младежко сътрудничество.

През март 2018 г. службите на Комисията ще свикат първата координационна среща с държавите членки в тясна координация с Европейската служба за външна дейност, за да обсъдят плана за действие и механизмите за оперативно сътрудничество за изпълнението му.

ЕС трябва да има готовност да приеме нови държави членки, включително от институционална и финансова гледна точка, след като те изпълнят необходимите условия. Комисията ще изготви оценки на въздействието в ключови области на политиката много преди присъединяването. За да се осигурят **подходящо финансиране в подкрепа на тази стратегия** и плавен преход към членството, Комисията предлага **постепенно увеличаване на финансирането** по линия на **Инструмента за предприсъединителна помощ (ИПП)** и включването на подходяща разпоредба в следващата многогодишна финансова рамка във връзка с евентуални присъединявания. За да се гарантира ефективното вземане на решения, ще бъде необходимо поне да бъдат запазени областите на политиката, които понастоящем подлежат на гласуване с квалифицирано мнозинство в Съвета, и да се разгледа възможността за увеличаването на техния брой. Следва да се въведе по-ефективна система за справяне със системни заплахи или нарушения на принципите на правовата държава в която и да е страна от ЕС. Комуникационните дейности ще бъдат засилени.

Европейската перспектива за Западните Балкани е ясна и недвусмислена и условията и критериите за членство в ЕС са добре установени. Чрез настоящата стратегия ЕС ще може да предостави **безпрецедентна подкрепа за тази цел**. На разглежданите държави предстои много работа, за да бъдат в състояние да отговорят на тези критерии. Правителствата трябва да осигурят по-приобщаващи процеси на реформи, които да обединят всички заинтересовани страни и обществото като цяло. Най-важното е лидерите на региона да не изпитват съмнения по отношение на стратегическата си ориентация и ангажираност. Именно те трябва да поемат отговорност, за да превърнат тази историческа възможност в реалност.